

Openbare raadpleging "Scholen voor de 21e eeuw"

1. Hoe kan de school zo worden georganiseerd dat zij alle leerlingen het hele scala aan sleutelcompetenties kan bijbrengen?

In de basisschool moet een kind "leren leren" en er zin in krijgen. Zoals ontwikkelingshulp er nu op gericht is mensen te leren voor zichzelf te zorgen en hun daartoe de opleiding en de middelen te bezorgen, zo moet de basisschool er op gericht zijn het kind te leren leren, het voor leren enthousiast te maken en het de daartoe nodige basis aan te reiken.

Ik wil hier aantonen welke invloed een taal kan hebben op het denkvermogen van het kind, dat deze taal leert. Niet eender welke taal is even gunstig als eerste te leren vreemde taal.

360 jaar geleden dacht pedagoog didacticus **Comenius** na over de ideale taal en beschreef ze:

"gemakkelijker dan alle gekende talen, te leren zonder verlies van tijd en dingen, ..." 120 jaar geleden lanceerde de Poolse oogarts en taalkundige dr **Zamenhof** zijn daarop gebaseerd ontwerp, bestemd om voor iedereen een tweede taal te worden. Zamenhof ondertekende de vergunningsaanvraag voor de publicatie van zijn Internacia Lingvo met het pseudoniem "doktoro Esperanto" (esperanto = de persoon, die hoopt [op positief antwoord]). De Internacia Lingvo werd later met het pseudoniem van zijn aanvraag aangeduid als "Esperanto", volgens de internationale norm ISO 639 afgekort als Eo en hier verder zo genoemd.

Zijn moedertaal leert het kind onbewust, maar wel volgens een bepaalde logica. Psychanalisten zeggen dat het kind spontaan een "veralgemenende intuïtie" volgt om uit regelmatige vormen andere woorden te "maken" met de voor- en achtervoegsels en grammaticale uitgangen, die het al kent.- zie:

<http://claudepiron.free.fr/articlesenneerlandais/drietaligeuropeaan.htm>

Later wordt het kind geconfronteerd met de "gaten" (valstrikken, onregelmatigheden) in zijn moedertaal (er zijn geen "natuurlijke", "nationale" talen, waarin dit niet het geval is): het kind moet allerlei onlogische toestanden, uitzonderingen, enz. "slaafs" aannemen. Het kind dat spontaan geneigd is te zeggen "ik heb goed *geslaapt*", moet nu een inhibitieroutine inbouwen om van de spontane, regelmatige, maar "verkeerde" vorm af te raken en de onregelmatige vorm te leren gebruiken.

Slaafs nadoen lijkt me niet gunstig voor ontwikkeling, eerder frustrerend.

Eo is volstrekt regelmatig en volgt heel natuurlijk de ingeboren intuïtie. De structuur van Eo is zo, dat met een minimum aan basisstammen een rijke en genuanceerde woordenschat "gebouwd" wordt, die snel die van de eigen taal overtreft. Daardoor leert het kind zijn woorden fijner nuanceren, ook in zijn moedertaal: ons denkvermogen stijgt met ons uitdrucksvermogen. Het bijzondere aan Eo is, dat men daarvoor niet slaafs nieuwe *woorden* moet bijleren. Elke bijkomende *stam*, die men in Eo bijleert, levert door combinatie een veelvoud aan woorden. In nationale talen levert 1 stam meestal maar één bijkomend woord.

Eo brengt competenties op verschillende vlakken, ondermeer:

- **Competenties in "analyse"** (woord- en zins-ontleding):

In Eo is de *woord*categorie (zelfstandig naamwoord, werkwoord, bijvoeglijk naamwoord en bijwoord) direct herkenbaar aan de "uitgang". In een Esperantozin is de functie van elk woord meteen duidelijk (bv. het lijdend voorwerp wordt altijd gekenmerkt door de eind-n).

Eo-woorden zijn op zichzelf "ontleedbaar": bv. *lern-ej-o* is een plaats waar geleerd wordt: een school.

In Eo-teksten is ontleding geen vaag begrip, maar zichtbaar en alom aanwezig. Dit legt een stevige fundering voor de analyse van de eigen taal en voor de studie van andere vreemde talen.

- **Competenties in "synthese"**:

Eo is een bijzonder creatieve taal, omdat het onbegrensd combinaties toelaat en spontaan preciese nuances laat uitdrukken. Kinderen kunnen Eo leren al spelen, alsof ze met Lego-blokjes bezig waren.

- **Competenties in "logica"**:

Spelenderwijs leert het kind logica en vormt zich zo een rationele basis voor wiskunde en wetenschap naast een stevige basis voor het leren van de eigen en andere talen.

- **Competenties in lees- en schrijf-vaardigheid:**

Eo wordt 100% fonetisch geschreven: het beste middel om dyslexie te vermijden (of te bestrijden).

- **Competenties in "moedertaal"**:

Het kind vergelijkt de rationeel gevormde Eo-woorden met wat het in zijn eigen taal al kent en zoekt actief naar uitdrukkingen in zijn moedertaal voor het woord dat het in Eo "gebouwd" heeft.

- **Competentie in "kennis van vreemde woorden"**:

Eo-stammen zijn genomen uit de internationaal meest gebruikte woorden, zo leren de kinderen vanzelf *leen*woorden uit heel wat *verschillende* talen begrijpen.

De eerste vreemde taal heeft een grotere invloed op ons denkvermogen dan een volgende. De keuze van de eerste vreemde taal is van primordiaal belang, ook voor de motivatie van de leerlingen. Als de eerste

vreemde taal te moeilijk is en niet op korte termijn bruikbaar wordt voor de leerling, kan dit leiden tot afhaken, tot afkeer voor leren van vreemde talen en zelfs tot afkeer voor leren in het algemeen.

Onze dochter An (licentiaat Romaanse filologie) heeft een tijd lang ad interim Frans onderwezen in verschillende scholen in Vlaanderen. Ze was zo ontgoocheld over de kennis Frans van de leerlingen op de toetsen, dat ze het onderwijs vaarwel gezegd heeft en overgeschakeld is naar de privé. De meerderheid van de leerlingen bleken "taal-leermoe". Toch is Vlaanderen (niet onterecht) fier op zijn ruime taalkennis! In werkelijkheid beheerst slechts een zeer beperkt percentage van de bevolking grondig een tweede taal.

Door de moderne technische mogelijkheden is wereldwijde communicatie nu alleedaags. Daardoor geniet de Internationale Taal Eo, die speciaal daarop afgestemd is, nu sterk stijgende interesse. *Nederlandstaligen*, die snel willen zien wat Eo precies is, kunnen terecht op mijn webstek:

http://users.telenet.be/griza_leono/Eo_kort.htm

Overigens is het aantal webstekken, waar men Eo kan leren in allerlei talen en methodes, zeer groot.

Ik had het geluk te mogen samenwerken met mensen, die van in hun jeugd Esperanto kennen. Hun sterk denkvermogen maakt indruk op mij. Ik vermoed een oorzakelijk verband.

2. Hoe kan de school jonge mensen toerusten met de competenties en motivatie voor een leven lang leren?

Door naast de kennis zelf, vooral geestdrift, *enthousiasme* voor de leerstof bij te brengen: dit kan door hun een taal te laten leren, die ze opnemen als een spel, en waarmee ze slaaggevoel krijgen, snel een waardevol communicatiemiddel verwerven plus een stevige basis voor logica en wiskunde, de principes van woord- en zinsontleding en kennis van "taal" in het algemeen, en vooral zin in "zelfbouw".

Eo is een essentieel creatieve taal, het "bouwt" woorden door onbeperkte logische combinaties. Kinderen leren Eo spelenderwijs en verwerven zo een rationele een basis voor wiskunde.

Het spel geeft diepere inzichten in de moedertaal, die niet zo rationeel is: het kind probeert de betekenis van een geconstrueerd woord in zijn moedertaal uit te drukken. Er is voortdurende wisselwerking tussen de rationele taal Eo en de moedertaal. Het kind krijgt inzicht in de "gaten" en valstrikken, die bestaan in nationale talen, maar in de ene nationale taal meestal telkens elders zitten dan in de andere.

Het enthousiasme van de vrijwilligers voor "hun" Eo is een aanwijzing voor buitenstaanders over de waarde van Eo. Is het niet de droom van alle opvoeders, voor een klas enthousiaste leerlingen te staan? Vanwaar komt dit enthousiasme van Eo-gebruikers? Uit hun eigen, subjectieve, ervaring, wel door wetenschappelijke proeven objectief bevestigd, maar niet direct aanvoeld voor buitenstaanders.

Als voorbeeld kan men de telwoorden nemen: als men de woorden kent voor de getallen van 1 tot 10 kan men zonder meer tellen tot 99, enz. Woorden als elf, twaalf, ... twintig, dertig, ... worden in Eo *gebouwd*, niet onthouden. Zo gaat het met alles in Eo, men kan dat zien in het overzicht, waar ik al naar verwees.

De woordstammen, waaruit Eo opgebouwd is, zijn alle genomen uit zogenaamd *natuurlijke* talen. Dr. Zamenhof koos telkens de meest internationaal gebruikte woorden. Zelfs bv. Russen beweren dat zij 40 à 45% van de Eo-stammen onmiddellijk herkennen, hoewel Eo slechts ca. 3% stammen uit Slavische talen overgenomen heeft. Russen gebruiken immers, net als veel andere volken, een aantal internationale leenwoorden, die dus in de Eo-stammenschat voorkomen.

Onverwacht snel kan het kind rechtstreeks communiceren met anderstaligen. De benodigde tijd blijkt een grootteorde kleiner dan wat nodig is om in eender welke *nationale* taal hetzelfde niveau te bereiken (bv. het niveau "schriftelijk communiceren met anderstaligen")

Nationale talen worden "optellend" verworven, Esperanto werkt "vermenigvuldigend". Het verschil is zoals dat tussen een rekenkundige reeks en een meetkundige. Zie:

<http://claudepiron.free.fr/livres/uitdagingtalen.htm>

<http://claudepiron.free.fr/articlesenneerlandais/taalernstignemen.htm>

In Groot-Brittannië werd een methode uitgewerkt en toegepast, die - als voorbereiding op de nieuwe taalwet in het basisonderwijs aldaar - zorgt voor een stevige basis voor taalstudie, zie:

www.springboard2languages.org

De mensen, die in Groot-Brittannië de eerste praktische ervaring met kinderen in het basisonderwijs opgedaan hebben, zijn vooral onder de indruk van het slaaggevoel dat de kinderen krijgen: hun ervaring is, dat ze na korte tijd al in staat zijn met de reeds geleerde elementen allerlei uitdrukkingen zelf te "bouwen" volgens de strikte "spelregels" van het Eo en dat ze dat ook leuk vinden.

Bij de genoemde Britse proefprojecten bleek uit de verslagen, dat de nieuwe leerkrachten, die vooraf wat angstig waren om een nieuwe vreemde taal te moeten onderwijzen, enthousiast werden, omdat de kinderen zo snel vorderingen maakten. Dit neemt hun vrees weg voor het leren van andere vreemde talen.

3. Hoe kan de school een duurzame economische groei op lange termijn in Europa helpen ondersteunen?

Er wordt – althans in het continentaal deel van Europa – in de scholen nu zeer veel tijd besteed aan taalonderwijs. Daarop kan een aanzienlijk deel bespaard worden, door eerst de goede fundering te leggen: Eo is daarvoor ideaal. De vrijgekomen tijd kan nuttig besteed worden aan vakken, die op termijn de economie zullen schragen. De rationele basis, ingebouwd in Eo, beïnvloedt positief het denkproces en zorgt voor een vlottere toegang tot wiskundige, wetenschappelijke en technische vakken.

Prof. Reinhard SELTEN (Nobelprijs voor Economie, 1994) sprak op 9 mei 2007 het Europees Parlement toe met de volgende woorden: http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/011-6466-129-05-19-902-20070507IPR06397-09-05-2007-2007-true/default_nl.htm

"Veel zaken die lang ondenkbaar waren zijn werkelijkheid geworden, zoals de economische en monetaire unie. Dit is niet in de laatste plaats te danken aan de onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank. Selten hoopt dat de rol van de ECB dezelfde blijft. Er moet een sterkere Europese identiteit komen, de Europeanen moeten leren zich op de eerste plaats Europeaan te voelen. Het taalprobleem in de Unie moet worden opgelost. Niet één Europese taal mag dominant zijn. Een eenvoudig te leren taal als het Esperanto kan op eenvoudige wijze het taalprobleem oplossen. Het is aangetoond dat wie een vreemde taal heeft geleerd, gemakkelijk een tweede vreemde taal leert. Het Esperanto is dan ook geschikt als eerste vreemde taal."

De tijd, nodig om Eo te leren, is een grootteorde kleiner dan voor andere talen (grosso modo maanden in plaats van jaren om dezelfde graad te bereiken). Overigens weet men dat, na het leren van Eo, de tijd die nodig is om een volgende vreemde taal te leren aanzienlijk ingekort wordt, door de uitstekende taalbasis, die bekomen werd. Deze besparing alleen al is belangrijk. De vrijgekomen tijd is beschikbaar voor het leren van economisch belangrijke stof. Zie daarover de economisch-wetenschappelijke studie van prof. Grin, waarnaar verder referenties staan.

4. Hoe kan de school het best inspelen op de behoefte aan meer rechtvaardigheid en op de culturele verscheidenheid, en schooluitval terugdringen?

Algemeen wordt aangenomen dat de studie van klassieke talen (Latijn en Grieks) ontwikkelend werkt op het denkvermogen. Ik ben het daarmee eens, ik heb zelf deze talen gestudeerd en deed het ook graag en goed. Maar er zitten wel nadelen aan vast:

- men kan de studie van deze talen moeilijk aanvatten van in de basisschool: het "nut" komt dus laat.
- de meeste tijd, die men aan de studie van deze talen besteedt, gaat naar uitzonderingen, dus naar "slaafs aannemen", "van buiten leren" in plaats van naar "zelfopbouw",
- er bestaat nu wel vroege "uitsluiting" van leerlingen: niet iedere leerling wordt geacht in staat te zijn Latijn en Grieks te gaan studeren. Met Eo moet er m.i. voor geen uitsluiting gevreesd worden,
- de culturele interesse gaat naar weliswaar grote, maar toch beperkte beschavingen, Met Eo worden *alle* beschavingen toegankelijk.
- de structuur van de klassieke talen mikt niet op "nodig en nuttig". Dit principe zit wel ingebouwd in Eo. Vb.: in veel talen hebben woorden een "geslacht". Dit is noch nodig, noch nuttig: in Eo hebben woorden dus geen "geslacht". In veel talen moet de plaats van de klemtoon vanbuiten geleerd worden. In Eo ligt de klemtoon altijd op de voorlaatste klinker. In nationale talen zijn allerlei woorden met dezelfde basisgedachte (bv. warm, koud, heet, lauw, fris, koel, ... warmte, koude, hitte, ..., verwarmen, afkoelen, ...) "domweg" vanbuiten te leren. In Eo volstaat 1 stam (varm-) om er met het dertigtal standaard voor- en achtervoegsels alle woorden éénduidig mee te "bouwen" in nog ruimere verscheidenheid dan wat in de nationale talen bestaat. Hier ziet men dus weer het vermenigvuldigend effect van Eo tegenover het "optellend" effect van nationale talen. De tijdsbesparing is evident. Het "slaaggevoel" ook.

Een nationale taal leren komt er feitelijk op neer zo goed mogelijk de originele sprekers slaafs *na te bootsen*, zonder eigenlijk te kunnen (of *moeten of mogen*) nadenken over het waarom en zonder uitzicht ooit het niveau van geboren sprekers te zullen bereiken.

Eo leren is leren nadenken, *zelf bouwen*, voorop lopen in plaats van nalopen.

Daarom ben ik ervan overtuigd dat Eo in de basisscholen een fundament zal vormen voor een Europa van mensen die nadenken, initiatieven nemen, constructief zijn, het voortouw nemen.

5. Als de school moet beantwoorden aan de individuele leerbehoeften van elke leerling, wat kan er dan gedaan worden met betrekking tot de curricula, schoolorganisatie en de rol van de leraar?

Onderzoek naar dyslexie wees uit dat er een rechtstreeks verband bestaat met de spelling van de gebruikte taal. Kinderen, die leren lezen in een fonetisch geschreven taal, hebben minder leesproblemen. Zie bv.: <http://www.kennislink.nl/web/show?id=88470>

Welnu, Eo wordt volstrekt fonetisch geschreven. Er is bv. maar 1 klank voor elk van de 5 klinkers (in het Engels bv. zijn er 24 klanken, maar slechts vijf lettertekens om ze te noteren). Dat wil zeggen dat er in Eo een ruime tolerantie is bij de uitspraak, wat de taal best geschikt maakt voor internationaal gebruik. Het alfabet is zodanig gekozen, dat de internationaal gebruikte woorden vlot herkend worden.

Volgens een artikel over de recente toepassingen van Eo in basisscholen in het Verenigd Koninkrijk, overweegt de schooldirectie Eo te gebruiken om het relatief hoge dyslexieniveau aldaar te verlagen. Normaal wordt het aanleren van een eerste tweede taal aangevat nadat een kind heeft leren lezen in zijn moedertaal. Specialisten zullen moeten uitmaken, hoe die twee gegevens te verenigen zijn.

Op te merken valt dat basisscholen voor onoplosbare problemen kunnen staan bij een keuze tussen *nationale* vreemde talen. Het is immers zo, dat leerlingen uit verschillende *plaatselijke* basisscholen later in een *regionale* middenschool zullen terecht komen. In de veronderstelling dat de ene basisschool Duits koos, en een andere basisschool bv. Frans, dan zullen kinderen van één van die scholen in de middenschool voor een groot probleem staan, als blijkt dat daar de andere taal gekozen werd dan die, waar zij mee begonnen waren. Het is dus gunstig in het basisonderwijs te kiezen voor een echte *basistaal*, zonder zich vast te pinnen op een of andere *nationale* taal. Het Eo is die ideale basistaal.

Er zijn zeer veel verschillende methodes ontwikkeld voor het leren van Esperanto, altijd door enthousiaste vrijwilligers (wel specialisten in hun vak). De laatste jaren zijn veel uitstekende methodes beschikbaar op het internet. Voorbeeld van een dergelijke rijke verzameling leermiddelen:

<http://www.edukado.net/pagina/Priskriboj/1536> (de meeste leermiddelen enkel voor leraars bereikbaar)

In het middelbaar en in het hoger onderwijs is het aangewezen een aantal vakken in Eo te geven, waardoor de hoge kwaliteiten van deze taal onmiddellijk gaan renderen. Medewerkers uit alle lidstaten kunnen op gelijke voet bijdragen aan het lesmateriaal.

6. Hoe kan de school jongeren helpen verantwoordelijke burgers te worden, die fundamentele waarden als vrede en tolerantie ten aanzien van verscheidenheid eerbiedigen?

Reeds als kind zag Zamenhof in zijn stad vier gemeenschappen met elk hun verschillende taal, alfabet en godsdienst, dagelijks ruzie hebben met elkaar. Hij nam zich voor daar een oplossing voor te vinden. Hij heeft zijn taal als vrede taal ontwikkeld.

De meeste oorlogen vinden plaats tussen volken met verschillende talen (het verschil hoeft niet eens groot te zijn). Bijzonder ondraaglijk blijkt, de taal van een andere natie opgelegd krijgen. Het gebruik van een neutrale communicatietaal bij contacten met anderstaligen neemt dit gevaar weg: Eo is niemands moedertaal en kan daardoor het gemakkelijkst door iedereen als een tweede taal aanvaard worden. Dank zij de moderne communicatiesystemen is met Eo reeds zeer vroeg (op een leeftijd van 7 à 8 jaar) internationaal contact vlot mogelijk. De neutrale taal Eo leren betekent een hand reiken naar *alle* anderstalige volkeren. Zijn eigen moedertaal aan anderstaligen opdringen is integendeel een vorm van kolonialisme, winstbejag, uitbuiting, vernedering, taalimperialisme, zichzelf bevoorstellen en anderen discrimineren. Dit zou dra leiden tot het einde van de EU en tot oorlog tussen anderstalige naties, zoals de geschiedenis leert.

De EU is er 50 jaar lang in geslaagd de vrede in het continent redelijk te bewaren. Dat moet blijven!

De EU heeft theoretisch voor veeltaligheid gekozen: alle officiële talen zijn gelijkwaardig. Dit billijke principe moet nu ook in de praktijk gerealiseerd worden: alleen de neutrale taal Eo kan er voor zorgen dat het principe van gelijkwaardigheid van alle talen ook werkelijkheid wordt.

Veeltaligheid is een te koesteren waarde. Volgens specialisten in taaldynamica is meertaligheid echter een onstabiele toestand, die automatisch afglijdt naar dominantie van de sterkste taal, zoals iedereen kan zien. Alleen (onrealistisch) strenge maatregelen zouden veeltaligheid kunnen stabiliseren. Hier biedt Eo de simpele, reële, universele en absoluut rechtvaardige oplossing aan. Het volstaat alle vooroordelen tegenover Eo aan de kant te schuiven om het probleem snel, billijk en voor iedereen aanvaardbaar op te lossen.

Het leren van Eo in het basisonderwijs geeft op korte tijd de mogelijkheid te communiceren met anderstaligen, niet alleen binnen de EU, maar in de gehele wereld. Het is duidelijk, dat dit - naast economisch belang - ook culturele en pacifistische waarde heeft. Overigens had de ontwerper van het Eo de uitdrukkelijke bedoeling er de vrede mee te bevorderen. (Zie daarover ook de verklaringen van UNESCO op verder vermelde referenties). Vrede is een belangrijk aspect van het onderwijs in de EU. De beste uitdrukking van vrede is, dat alle volkeren *zonder één uitzondering* een stap naar elkaar toe zetten door een

gemeenschappelijke neutrale taal te leren. Niemand mag anderstaligen zijn eigen moedertaal opleggen, dat is ondemocratisch, een vorm van slavernij, overweldiging, kolonialisme, zeker geen teken van vrede. Uit winstbejag aan andere beschavingen zijn consumptiepatroon, films en andere "cultuurproducten", opdringen, die vaak gebaseerd zijn op slechte smaak en geweld, is geen bijdrage aan vrede in de wereld. Achter Esperanto staat geen economie, geen legermacht, geen kolonialisme, geen staat, die belastingsgeld investeert om zijn taal op te dringen aan andere volkeren. Eo is daarom de beste bescherming voor het gaaf bewaren van ieders moedertaal. Eo is de taal van verstandhouding en vrede. Dit alleen is al een voldoende reden om het overal te onderwijzen.

De EU erkent als officieel slechts de talen, die door de lidstaten als officieel erkend worden. Ik wil hier opmerken, dat het niet erkennen van een bepaalde taal door een staat een *gevaarlijke* toestand schept: een volk dat onderdrukt wordt en dit begint te beseffen, evolueert gemakkelijk tot een kweekplaats voor terroristen, zoals we spijtig genoeg dagelijks zien. Hier biedt Eo een oplossing!

7. Hoe kan het schoolpersoneel getraind en geholpen worden om de problemen waarmee zij te maken krijgen, aan te pakken?

Leerlingen, die enthousiast zijn voor de leerstof, vormen geen probleem. Zorgen voor enthousiasmerende leerstof is de sleutel om problemen voorkomen. Eo werkt enthousiasmerend.

De Eo-grammatica omvat slechts 16 eenvoudige regels en er zijn geen uitzonderingen. De stof kan m.i. door gewone, niet-gespecialiseerde leerkrachten in het basisonderwijs begrepen en onderwezen worden. Eo is tenslotte gemakkelijker dan hun eigen moedertaal.

Uiteraard moeten de onderwijzersopleidingen zich gaan richten op de nieuwe toestanden.

Voor sommige taalgroepen is misschien enige training nodig voor de uitspraak of klemtoon. Daarvoor kan beroep op (gediplomeerde) Eo-sprekers gewenst zijn, in ieder geval veel minder dan wat voor nationale talen nodig is. Overigens zijn er nu ruim voldoende uitstekende audio-visuele middelen beschikbaar.

Radio en TV in de EU kunnen best ook nuttig educatief materiaal bieden in plaats van zoveel actuele rommel, die *anti-educatief* en *contra-productief* werkt op jeugd en volwassenen.

8. Hoe kunnen schoolgemeenschappen het best geleid en gemotiveerd worden om succesvol te zijn? Hoe kunnen zij in staat worden gesteld in te spelen op veranderende behoeften en eisen?

M.i. is de sleutel voor het slagen de zorg voor enthousiasmerende leerstof. Sta me toe een voorbeeld te geven. Ik ben een aantal jaren in naam van mijn bedrijf afgevaardigde geweest bij de inrichtende macht van technische scholen. Jaarlijks werd daar (en in andere scholen, want het idee was oorspronkelijk door een bedrijvenkoepel gelanceerd) een praktische proef ingericht, waarbij de leerlingen een mechanisme moesten vervaardigen, dat eigenlijk niets "deed", nergens voor diende; het was een "dood" proefstuk voor machinepaswerk, achteraf werd het gewoon weggegooid. De leerlingen waren er niet voor gemotiveerd. Het volstond dit levenloze project te vervangen door een eenvoudig maar echt werkend stoommachientje van dezelfde moeilijkheidsgraad om ze enthousiast te maken: de leraars moesten hun leerlingen nu eerder afremmen dan aanporren: de leerlingen wilden immers zo gauw mogelijk hun stoommachientje laten draaien. In de afdeling elektro-mechanica werden even "levenloze" proefstukken vervangen door een echt werkende kleine elektrische motor met eenzelfde geestdriftig resultaat. Eo is daarmee te vergelijken: de leerlingen willen "hun" taalkennis zo snel mogelijk uittesten met anderstaligen.

Het is van belang te beseffen dat het Eo-onderwijs gemakkelijkst in verschillende EU-landen tegelijk zou starten. Zoals prof. Grin (zie de aangegeven referenties) betoogt, speelt het "netwerkeffect" ("effet de réseau") hierbij een grote rol. Er is enige politieke moed vanwege de Europese Commissie nodig, waarover prof. Grin overigens ook spreekt in zijn rapport: het gaat hier immers over het aannemen van een stelling, die nieuw is in die zin, dat Eo nooit steun gekregen van aparte staten, het werd eerder tegengewerkt.

Praktisch iedereen, die met Eo begint, is er zeer enthousiast voor. Dit verschijnsel alleen al moet wel belangstelling wekken bij onderzoekers. Spijts zware vervolgingen en tegenwerking heeft Eo overleefd: de tsaar, Hitler, Stalin, Salazar, de bende van vier, ... verboden de taal, vervolgden de sprekers en lieten ze vermoorden. Spijts dit alles leeft en bloeit Eo verder, gedragen door geesdriftige vrijwilligers, die het - zoals ikzelf - meestal toevallig ontdekt hebben, want er wordt niet echt reclame voor gemaakt wordt, het wordt niet gecommmercialiseerd.

Sta me toe prof. Grin te citeren:

"... C'est pour cela qu'il convient de rappeler l'existence d'une stratégie tierce, à savoir l'investissement sur le long terme, et nécessairement coordonné entre États membres de l'Union, dans l'enseignement de l'espéranto. Le but de ce rapport n'est pas de défendre cette option dans l'absolu, car on sait qu'elle suscite

bien souvent des réactions passionnelles ou qu'elle est immédiatement rejetée sans aucun argument, ou sur la base d'arguments d'une assez étonnante ignorance... "

Al kan de EU niet rechtstreeks tussenkomen in de onderwijspolitiek van de lidstaten, het kan wel een doorslaggevende rol spelen, zoals al bleek bij verdragen, die aan het onderwijs raken. Met enige moed kan die "long terme", waarover prof. Grin het heeft, relatief kort zijn. De economie, de rechtvaardigheid, de democratie en de vrede in de EU en in de wereld kunnen er maar wel bij varen.

Het startsein moet van de EU komen: hoe meer landen tegelijk in hun onderwijs Eo invoeren, hoe gemakkelijker voor elk land apart, hoe sneller de "drempel" voor de hele unie zal overschreden worden. In dit opzicht is Eo te vergelijken met de euro, met dit verschil, dat de euro nationale munten heeft *vervangen*, waar Eo de nationale talen zal beschermen zonder ze ooit te willen vervangen.

Op dit ogenblik kan een burger in Hongarije zijn kennis van een vreemde taal bewijzen door een officieel Eo-examen af te leggen. Deze mogelijkheid moet gewoon tot alle EU-landen uitgebreid worden.

Over het gevaar dat de talen in het algemeen bedreigt, zie:

http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=35559%26URL_DO=DO_TOPIC%26URL_SECTION=201.html

UNESCO heeft zich al vroeg positief voor het invoeren van Eo in het onderwijs uitgesproken, namelijk op

- 10 december 1954 in zijn 8-ste zitting in Montevideo en

- 8 november 1985 in zijn 32-e zitting in Sofia, zie bv.: <http://e.euroscola.free.fr/unesco-en.htm>

Ik las enkele maanden geleden, dat de universiteit Justo op 13 april 2007 eveneens tot positieve conclusies kwam: <http://moskvo.ru/masi/?q=node/186>

Inspelen op nieuwe toestanden was voor mij een dagelijkse opdracht.

Ik ben burgerlijk ingenieur. Ik heb dus veel vakken wiskunde, wetenschappen en technologie geassimileerd, niet alleen in mijn studieperiode, maar gedurende heel mijn loopbaan. Welnu, na mijn ervaring met Eo, dat ik spijtig genoeg pas laat ontdekt heb, ben ik er stellig van overtuigd dat ik al die stof veel sneller en grondiger had kunnen assimileren, als ik over Eo en de leerboeken en documentatie in Eo had beschikt.

Als de EU werkelijk de eerste wil worden in onderwijs, wetenschap en economie, is investeren in die middelen het beste wat ze kan doen.

Tot nu toe zijn alle bestaande werken in Eo (ook wetenschappelijke en technische) geschreven door enthousiaste vrijwilligers met hun beperkte eigen middelen, zonder steun van buitenaf. Hier ligt dus een belangrijk investeringsterrein open voor de EU!

Mijn eigen ervaring is, dat ik opmerkelijk sneller en gemakkelijker moeilijke wetenschappelijke en technische teksten doorneem in Eo dan in mijn eigen moedertaal. Ik begrijp dat dit voor buitenstaanders ongeloofwaardig klinkt: ik zou dat ook niet geloofd hebben, toen ik nog geen Eo kende. Ik ben trouwens zeer toevallig met Eo in kennis gekomen toen ik voor een groep laatstejaars ingenieurstudenten een introductie in de machinebouw gaf. Ik had reeds 7 talen gestudeerd, toch was de invloed van Eo, de achtste, op mij nog veel doorslaggevender dan van gelijk welke vorige.

Wat zou de EU moeten doen?

- Op zijn minst de eigenschappen en mogelijkheden van Eo onbevooroordeeld en objectief (laten) onderzoeken. Het is raadzaam zich ter plekke te vergewissen van de feiten met Eo, bv. door een universeel kongres bij te wonen. Ter informatie: het 93-ste Universala Kongreso gaat in 2008 door in Rotterdam (Nederland) van 19 tot 26 juli. Ik vermoed dat EU-ambtenaren "zich kunnen laten uitnodigen".

- Het rapport bestuderen "Een openbaar beleid voor het onderwijs van vreemde talen" dat prof Grin (Universiteit van Genève) opstelde in opdracht van de Franse Hoge Raad voor de evaluatie van het Onderwijs: De oorspronkelijke versie is te vinden op:

http://cisad.adc.education.fr/hcee/documents/rapport_Grin.pdf

de Nederlandse vertaling op: http://lingvo.org/grin/raporto_grin_nl.pdf

Op p. 81 staat het aantal uren nodig om verschillende talen te beheersen op een bepaald niveau.

Reeds in zijn "Via lucis" beschreef **Comenius** de nood aan een gemeenschappelijke wereldtaal, "die gemakkelijker is dan alle tot nu toe bekende talen," enz., 240 jaar later heeft **Zamenhof** het project met veel zorg uitgewerkt. Nu, 120 jaar verder, is het de beurt aan de **EU** om het Eo op EU-schaal te lanceren.

Ir. Leo De Cooman, Stationsplein 12, BE-8770 Ingelmunster